

Національна академія внутрішніх справ

Кафедра філософії права та юридичної логіки

ФІЛОСОФІЯ

Мультимедійний підручник

Тема **2.3.2.**

Українська філософія як культурно-історичний феномен

План лекції

- Вступ.
- 1. Формування нової філософської парадигми на межі ХІХ та ХХ століть.
- 2. Основна проблематика сучасної світової філософії.
- 3. Українська філософія як культурно-історичний феномен.
- Висновки.

Рекомендована література

- Алексеев П. История философии. Учебник М.: Проспект, 2016.- 238 с.
- Губин В. Философия. Учебник. – М.: Проспект, 2016. – 336 с.
- Захара І. С. Українська філософія: навч. посіб. / Захара І. С.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Філософ. ф-т. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 353 с.
- Философия. Краткий курс. Учебное пособие. – М.: Рипол Классик, Окей-книга, 2016. – 160 с.
- Философия. Учебник / Ред.: Губин В. Сидорина Т. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 816 с.
- Философия. Учебник / Ред.: Зотов А., Миронов В., Разин А. – М.: Проспект, 2016. – 670 с.
- Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. В. Губерський та ін. ; за ред. Л.В. Губерського]. – Х.: Фоліо, 2013. – 509 с.
- Філософія правового виховання: навч. посіб. / [Гетьман А. П. та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. А. П. Гетьмана, д-ра філософ. наук, проф. О. Г. Данильяна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2-ге вид., допов. – Харків: Право, 2014. – 242 с.

Українська філософія

- це явище української культури, яке виражає, концентрує, виводить на рівень осмислення деякі важливі риси національного характеру та світосприйняття українців.

Особливості українського менталітету

Антеїзм – любов до землі.

Кордоцентричність – сердечність.

Індивідуалізм – моя хата з краю...

Сентиментальність – схильність бути кращим, ніж є.

Релігійність – без заглиблення у віру і повного дотримання релігійних канонів.

Психічна рухливість – швидка адаптація до нових умов життя.

Шанування індивідуальної свободи.

Характерні риси української філософської думки

Є явищем української культури.

Не схильна до абстрактно-раціональних системних побудов.

Зосередженість на моральних настановах та життєвому повчанні.

Позитивне ставлення до релігії, до шанування вищих духовних цінностей.

Оберненість до історичних та історіософських осмислень особливостей долі українського народу і слов'янства в цілому.

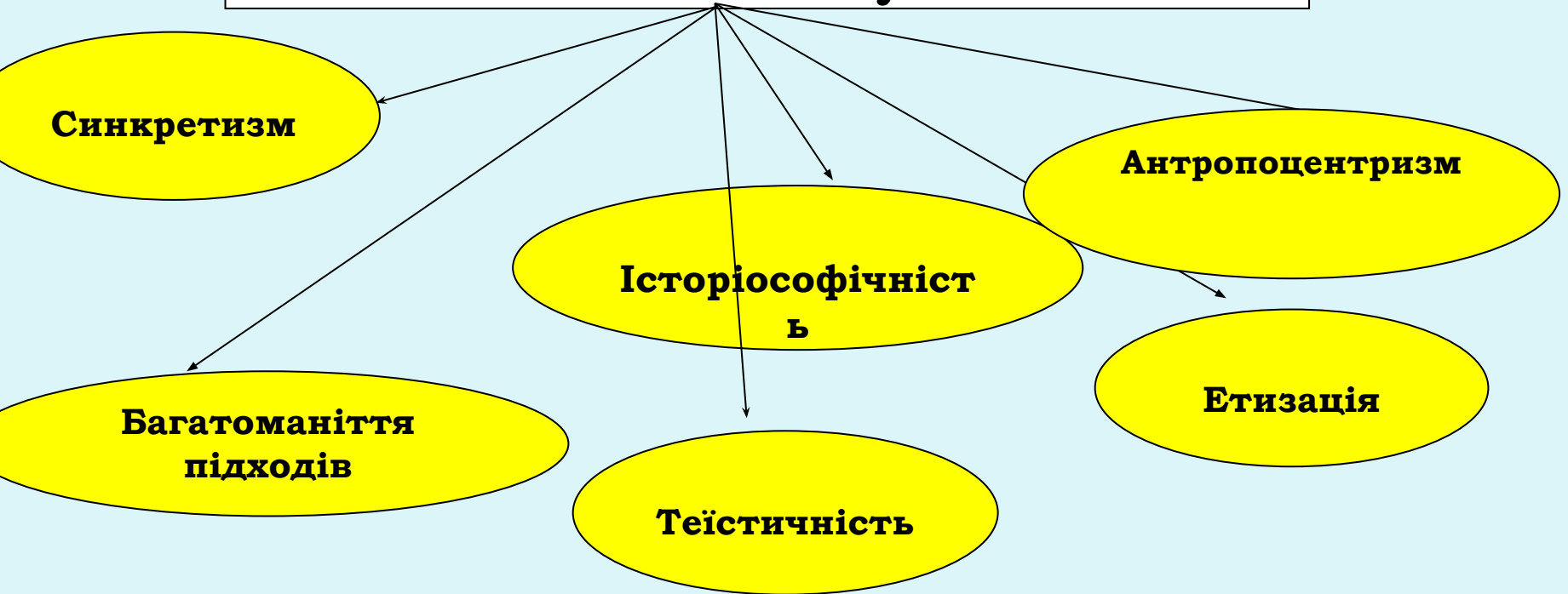
Інтегрованість у літературу, громадсько-політичну думку, культурно-історичні проекти та міркування.

Періодизація розвитку філософської думки в Україні

Період	Представники
Філософська думка в Київській Русі	Іларіон, Володимир Мономах, Климент Смолятич, Кирило Туровський, Данило Заточник.
Філософія українського Відродження та Просвітництва Києво-Могилянська академія	Ю.Дрогобич, П.Русин, С.Оріховський-Роксолан, І. Вишенський, І.Копинський, Ю.Рогатинець, Л.Зизаній, М.Смотрицький, П.Могила, І.Гізель, С. Яворський, Ф. Прокопович, Г.Кониський, Я.Козельський, Г. Сковорода.
Українська філософія в культурі романтизму XIX - I пол. XX ст.	М. Костомаров, В.Білозерський, П.Куліш, Т.Шевченко, М. Гоголь, Ю.Липа, М.Драгоманов, П.Авсенєв, О. Новицький, С.Гогоцький, П.Юркевич, П.Ліницький, І. Франко, Леся Українка, В.Вернадський
Філософія радянського періоду (30 – 80-ті рр. XX ст.) та діаспори	<i>В.Асмус, Я.Розанов, В.Липинський, К.Айдукевич, Я. Лукасевич, А.Шептицький, М.Конрад, О.Бачинський, Г.Костельник, Д.Донцов, Д.Чижевський, П.Копнін, В. Шинкарук, І.Бичко</i>
Формування сучасної філософії (кін. XX – поч. XXI ст.)	М.Попович, В.Пазенок, В.Малахов, С.Кримський, В. Мазепа, Є.Бистрицький, І.Огородник, Я.Стратій, М. Булатов, В.Лях, В.Панченко.

Характерні риси філософії доби Київської Русі

Філософська думка часів Київської Русі була оптимістичною, спрямованою на етичні, культурні та соціально-історичні питання. Проте тут мало місце й намагання осмислити природу людини, оцінити значення розуму та духовного начала в людині. Людина розглядалася як органічна складова та певний аналог світобудови, в яку Бог заклав мудрість, красу, доцільність та гармонію

ОСНОВНІ ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ ВЧЕНИХ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ:

1. Філософія – це система знань, спрямованих на досягнення дійсності.
2. Істина – це єдність знань і віри.
3. У пізнанні важливе значення має метод.
4. Знання, освіта і наука мають найважливіше значення у розвитку суспільства.
5. Батьківщину потрібно любити і захищати.
6. Мораль робить людей достойними.
7. Правитель – це філософ на троні – гуманний для підданих і грізний для ворогів
8. Влада церкви повинна бути вищою світської.

Основні ідеї, що розвивались в Острозькій академії:

- 1. Захист українського народу від ополячення і окатоличення.
- 2. Необхідність розвитку національної культури і освіченості.
- 3. Захист української мови і православної віри.
- 4. Пропаганда ідей природної рівності людей, незалежно від їх соціальної і релігійної приналежності.
- 5. порушення питань про суспільні й особисті права громадян.
- 6. Орієнтація на внутрішнє, духовне життя людини.

Антропоцентричність

**Вчення про 3
світи**

**Вчення про 2
натури**

**Філософські
ідеї
Г. Сковороди**

**Завдання людини
– пізнати саму
себе.**

**Рівність людей і
любов у
стосунках між
ними**

**Вчення про
«сродну
працю»**

**Закликав
дослухатися до
серця, що
гармонізує знання
і віру, дає опору в
житті**

Філософські погляди П.Юркевича

- *вважав філософські ідеї Платона та Канта найбільш продуктивними в історії філософії;*
- *високо оцінював і філософію Гегеля, не приймаючи проте його діалектики;*
- *критикував як односторонні філософські позиції як матеріалізму, так і ідеалізму: ідеалізм - за нехтування реальністю, матеріалізм - за приниження значення духовного;*
- *розробив вчення про серце, яке філософ розглядав у трьох аспектах:*
  - *як центр людської тілесної організації;*
  - *як центр духовної діяльності людини;*
  - *як осередок морального життя людини.*

Світоглядні ідеї Т. Шевченка

- *Ідея глибинної спорідненості людини із природою: у творах поета людина і природа живуть єдиним диханням та єдиними почуттями; людина вкорінена в природу, а природа, своєю чергою, є не мертвою, а одухотвореною.*
- *Ідея народу як єдиного суверенна своєї історії та своєї життєвої долі: ніхто не може вирішувати його долі, він є єдина животворча сила історії.*
- *Ідея віри у справедливого Бога; інколи здається, що Шевченко чи то атеїст, чи то єретик, проте в його творах чітко проводиться розрізнення того Бога, що його малюють у церквах та ім'ям якого чиниться насильство, та справжнього Бога, як гаранта здійснення вищої справедливості.*
- *Ідея насильницької народної революції; вона інколи постає основою для звинувачення поета у оспівуванні насильства; проте слід сказати, що ця ідея була дуже поширеною у ХІХ ст.*
- *У творах Шевченка досить виразно проведена думка про важливу роль у суспільному житті та історії *прогресу знань, науки, освіти.**
- *Крізь усю творчість Шевченка проходить своєрідний культ *жінки-матері*: для поета вона постає уособленням і сили життя, і його чарівної краси.*

Філософські погляди М. Драгоманова

1. У розумінні природи – матеріаліст.
2. Вірив в безмежні можливості пізнання.
3. Відстоював право людей на краще життя.
4. Критично відносився до релігії.
5. Вважав, що основною ознакою нації є мова.
6. Розробив принципи отримання незалежності на правах політичної автономії.
8. Відстоював федерацію вільних народів.
9. Виступав проти соціального і національного гноблення, але не за революційний, а за еволюційний шлях.
10. Відстоював громадянські права і вільні політичні установи.
11. Закликав до розвитку національної культури, освіти і мови.
12. Вірив у прогрес людства на основі добровільного об'єднання громадян.

Філософські погляди І.Франка

1. В поглядах на природу – матеріаліст, пропагував вчення Ч. Дарвіна.
2. В центрі його філософії – людина.
3. Творець історії – народ.
4. Вірив в прогрес науки і техніки.
5. Державний соціалізм вважав гальмом історії, що веде до деспотизму.
6. Рішуче виступав проти національного гноблення.
7. Великий просвітител ь і гуманіст.
8. Релігію вважав єдиною моральною опорою суспільства.

Філософські погляди В.Вернадського

1. Створив вчення про **біосферу** – оболонку землі, що наповнена життям.
2. Створив вчення про **ноосферу** – розумне використання і збереження біосфери.
3. Попереджав про виснаження природних ресурсів Землі.
4. Попереджав вчених про їх відповідальність за наслідки наукових досліджень і рекомендацій.
5. Твердо вірив в майбутнє відродження релігії як моральної основи суспільства.

Висновки

Українська філософія - органічна частина всесвітньої філософії. Проблеми, які вона розглядає, тісно пов'язані з постановкою і теоретичним їх розв'язанням у світовій філософії.

Відтворює і самобутні підходи, і шляхи розв'язання проблем, що спираються на **національні культурні традиції**. Філософія в культурній традиції українського народу завжди виступала насамперед тим типом духовної діяльності, де з'ясовувались межі людського життя, де давались відповіді на питання, що становлять сенс буття людини. Її можна розглядати як **сферу**, де реалізується потреба **самопізнання духу народу**, де здійснюється усвідомлення найзагальніших духовних потреб людини, нації.

Дякуємо за увагу!

КІНЕЦЬ